

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Airi Päll

KOOLIVALMIDUSE HINDAMISEL KASUTATAVAD MÄNGUD JA MÄNGULISED
TEGEVUSED KOOLIEELSETES LASTEASUTUSTES NING NENDE VALIKU
PÕHIMÕTTED, TUGEVUSED JA KITSASKOHAD
Bakalaureusetöö

Juhendaja: alushariduse kaasprofessor Merle Taimalu

Tartu 2022

Koolivalmiduse hindamisel kasutatavad mängud ja mängulised tegevused koolieelsetes lasteasutustes ning nende valiku põhimõtted, tugevused ja kitsaskohad

Kokkuvõte

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, milliseid mängu ja mängulisi tegevusi koolieelsed lasteasutused koolivalmiduse hindamiseks kasutavad, millistest põhimõtetest lähtudes neid valitakse ning missugused on õpetajate hinnangud nende kohta. Uuring viidi läbi kasutades ankeeti ja küsitleti kahte valimirühma: õppealajuhatajad/direktorid ja õpetajad. Uuringus osalenud asutuste juhtkonna esindajad (N=29) vastasid koolivalmiduse hindamise korraldusliku poole küsimustele, kus enim tõid uuritavad välja, et nende lasteaia on õppekavas kirjas, kes otsustab koolivalmiduse hindamise korralduse üle. Koolivalmiduse hindamist teostatakse umbes pooltes uuritavates lasteaedades aastas kaks korda ja umbes kolmandikus üks kord aastas. Selgus, et õpetajad (N=36) kasutavad endi sõnul laste koolivalmiduse hindamisel peamiselt mängu vaatlust ja erinevaid arengu jälgimiseks loodud kogumikke, mille tugevustena toodi välja võimalus koolieeliku arengutaseme määratlemiseks lapsele loomulikus tegevuses ning analüüsida arengut võrreldes eelnevate tulemustega. Kitsaskohtadena toodi välja lapse tähelepanu hajumine, ajalimiit, lisatöö õpetajale, piisava ruumi ja aja puudumine ning asjaolu, et hindamist ei saa läbi viia suures grupis.

Läbivad märksõnad: koolivalmidus, hindamine, mäng, mängulised tegevused, arenguaspektid

Games and play activities used in the assessment of school readiness in pre-school institutions and the principles, strengths and bottlenecks of their selection

Abstract

The aim of the bachelor's thesis was to find out which games and playful activities are used by pre-school institutions to assess school readiness, on the basis of which principles they are selected and what are the teachers' assessments of them. The survey was conducted using a questionnaire and two sample groups were interviewed: headteachers / principals and teachers. Representatives of the management of the participating institutions (N=29) answered the questions of the organizational side of the school readiness assessment, where the respondents stated that their kindergarten contains a letter in the curriculum that decides on the organization of the school readiness assessment. Assessment of school readiness is carried out twice a year in about half of the kindergartens surveyed and once a year in about a third. It turned out that the teachers (N=36) themselves use the observation of play and various collections created to monitor their development to assess children's readiness for school, the strengths of which were the ability to determine the child's level of development in the child's natural activities and analyze progress compared to previous results. Distractions, time limits, extra work, lack of space and time, and the fact that they cannot be carried out in a large group were highlighted as bottlenecks.

Keywords: school readiness, assessment, play, playful activities, developmental aspects

Sisukord

Kokkuvõte	2
Abstract	3
Sisukord	4
Sissejuhatus	5
Teoreetiline ülevaade	6
Koolivalmiduse mõiste ja aspektid	6
Koolivalmiduse hindamine	8
Koolivalmiduse hindamine läbi mängu	10
Ülevaade varasematest koolivalmiduse hindamise uurimustest	11
Uurimisprobleem, töö eesmärk ja uurimisküsimused	13
Metoodika	14
Valim	14
Andmekogumine	16
Andmeanalüüs	16
Tulemused	17
Koolivalmiduse hindamiseks valitavate mängude ja mänguliste tegevuste põhimõtted juhtkonna esindajate sõnul	17
Koolivalmiduse hindamisel kasutatavad mängud ja mängulised tegevused ning muud meetodid õpetajate ja juhtkonnaliikmete	18
Mängude ja mänguliste tegevuste tugevused ja kitsaskohad õpetajate sõnul.	20
Arutelu	23
Soovitused edaspidiseks uurimusteks ja töö piirangud	25
Töö praktiline väärtus	25
Tänuõnad	25
Autorsuse kinnitus	26
Kasutatud kirjandus	27
Lisa 1. Ankeet õppealajuhatajale/direktorile	
Lisa 2. Küsimustik lasteaia õpetajale	
Lisa 3. Kiri koolieelse lasteasutuse õppealajuhatajale/direktorile	
Lisa 4. Õpetajatele suunatud ankeedi vastajate maakondade vaheline jaotus	

Sissejuhatus

Liikumine ühest haridusastmelt teise on põnev, kuid võib tekitada stressi lapsele, tema perekonnale ja koolieelse lasteasutuse õpetajatele. Sujuv üleminek lasteaiast kooli aitab lastel end uues keskkonnas turvaliselt ja mugavalt tunda (Stein, Veisson, Öun, & Tammemäe, 2018). Lähtudes Koolieelse lasteasutuse seadusest (1999) toimub lapse kooliks ettevalmistus lapsevanema ja lasteaia koostöona. Koolieelse lasteasutuse ülesanne on perekonda abistada, soodustades lapse arengut (Koolieelse lasteasutuse seadus, 1999).

Eesti haridussüsteemis ei ole kehtestatud kindlat koolivalmiduse hindamise meetodit, otsustusõigus on koolieelse lasteasutuse pedagoogilisel nõukogul, mille valib koosseis, milliseid meetodeid kasutada lapse koolivalmiduse hindamisel (Koolieelse lasteasutuse riiklik..., 2008). Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) on sätestatud, et koolivalmiduse hindamise aluseks on 7-aastase lapse eeldatavad üldoskused ja kirjas on ka soovitus - kasutada koolivalmiduse hindamiseks lapse vaatlust. Seega Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) ega Koolieelse lasteasutuse seaduses (1999) ei ole ette kirjutatud kindlaid meetodeid, mida tuleks kasutada lapse koolivalmiduse hindamisel.

Koolieelses eas on mäng parim vahend, mille kaudu laps õpib eakaaslaste ja täiskasvanutega suhtlema (Udelt & Rikson, 2010). Samuti on mäng koolieelses eas oluliseks õppemeetodiks (Koolieelse lasteasutuse riiklik..., 2008). Kuna mäng on koolieelses eas lapse põhitegevus (Ennok *et al.*, 2013) ja õppimine peaks toimuma läbi mängu, siis võiks ka koolivalmiduse hindamisel kasutada mängu võimalusi. Kuna Eestis ei ole paika pandud, milliseid koolivalmiduse hindamise meetodeid õpetajad peavad kasutama, siis on oluline seda uurida. Eelnevast tulenevalt on bakalaureusetöö eesmärgiks välja selgitada, milliseid mänge ja mängulisi tegevusi koolieelsed lasteasutused koolivalmiduse hindamisel kasutavad, millistest põhimõtetest lähtudes neid valitakse ning missugused on õpetajate hinnangud nende kohta.

Teoreetiline ülevaade

Koolivalmiduse mõiste ja aspektid

Koolivalmidust määratletakse peamiselt kahe tunnuse abil: üleminek koolieelsest lasteasutusest põhikooli esimesse klassi ja pädevuste omandamine ning kolm mõõdet: laste valmisolek kooliks, kooli valmisolek laste jaoks ja perede ning kogukondade koolivalmidus (UNICEF, 2012, viidatud Stein *et al.*, 2018 j). Käesolevas uurimistöös keskendub töö autor eelnevate hulgast esimesele välja toodud teemale ehk lapse valmisolek kooliks.

Koolivalmidust (*school readiness*) või kooliküpsust (*school maturity*) tõlgendatakse kui tervikut vaimsest, sotsiaalsest ja füüsilisest valmisolekust õppida (Raudsepp-Alt, 2008), individuaalset võimekust (Linnilä, 2006), valmisolekut minna üle mänguliselt tegevuselt õppimisele, mis avaldub lapse huvis ammutada uut informatsiooni, õppida ning täita täiskasvanu poolt jagatud korraldusi ja jäljendada ettenäidatut (High, 2008).

Haridussõnastikus (Eesti Keele Instituut, s.a) on koolivalmiduse mõistet seletatud kasutades kooliküpsuse mõistet ühiselt õppimise alustamiseks tarvilike teadmiste ning oskustega.

Kooliküpsuseks nimetatakse sotsiaal-emotsionaalset, füüsilist ja vaimset valmidust harjumiseks koolis. Eraldi on märgitud sotsiaalne kooliküpsus, mis on kooliks vajaminev valiku-, otsustus- ja vastutusvõime ning käitumistavasid järgides oskus arvestada nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega.

Koolikohustuslikud on lapsed, kes enne käesoleva aasta 1. oktoobrit on saanud seitsme aastaseks (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, 2010). Lapse vanus ei ole ainus määraja, kas laps on kooliks valmis või mitte. Kooliks valmisolek oleneb sünnipärestest eeldustest ja võimetest ning kasvukeskkonnast. Mõjutajateks on ka lähedased inimesed, perekond, kes suunavad lapse arengut ja temaga suhtlevad. Lapsed ja nende koolieelsed kogemused on keskkonnast tulenevalt erinevad (Korkodilos, 2015; Uudelt & Rikson, 2010).

Euroopas määratletakse haridussüsteemides koolimineku ametlik algusaeg, mis jääb lapse vanusevahemikku neljast aastast Ühendkuningriigis (Põhja-Iirimaal) kuni seitsme aastani Bulgaarias, Eestis, Lätis, Leedus, Soomes ja Rootsis. Põhihariduse esimesele õppeaastale vastuvõtmiseks võib siiski kohaldada muid kriteeriume kui vanus ja kui laps ei vasta vajalikele tingimustele, võib kohustusliku põhihariduse omandamist edasi lükata. Teised praegu sageli kasutatavad kriteeriumid põhinevad kontseptsioonil, et laps peab olema saavutanud teatud arengutaseme ja teda tuleb pidada kooliküpsuks. See tähendab, et laps peaks olema emotsionaalselt, vaimsest, psühholoogiliselt ja füüsiliselt piisavalt küps, et tulla toime koolis esitavate nõudmistega. Samuti eeldatakse, et ta on omandanud töö- ja

õppimisharjumused ning kognitiivsed põhioskused (Euroopa Komisjon, 2014, viidatud Stein *et al.*, 2018 j).

Koolivalmiduse puhul on oluline nii lapse füüsiline, sotsiaalne kui ka kognitiivne valmisolek (Raudsepp-Alt, 2008). Sarnane definitsioon on UK-s, kus koolivalmidus on kui mõõtevahend, milles arvatakse, et laps on edukaks koolis õppimiseks valmis läbi kolme aspekti: tunnetuslikult, sotsiaalselt ja emotsionaalselt. Lapsel, kes suudab emotsioone ja käitumist juhtida ning eakaaslastega edukalt suhelda, rohkem õppetegevuses osaleda ja seeläbi paremini arendada varajase kirjaoskuse ja matemaatikaoskusi võrreldes nende oskusteta lastega. Seega koolivalmidust on võimalik määratleda üldoskuste süsteemiga, mida lapsel on võimalik koolis õnnestumiseks kasutada (Korkodilos, 2015)

Koolivalmidust mõistetakse läbi kolme dimensiooni, need on sotsiaal-emotsionaalsed, füüsilised ja kognitiivsed aspektid (Ahokas & Hakala, 2020).

Füüsiline areng jaguneb: lapse kehaline areng, vastupidavus ja liikumisaktiivsus, oskus hallata oma liikumist ning liigutusi – oma keha tunnetamine, motoorne areng, rüht ja õige istumisasend, peenmotoorika, koordineerimine, vereringe ning hingamine, lapse kuulmise ja nägemise tase, kasv ja võimalik puue. Füüsilist arengut toetavad tervislik toitumine, sõbralikud suhted, piisavalt und ning liikumiskeskonna mitmekesisus (Ahokas & Hakala, 2020; High, 2008; Neare, 1998). Kons (2002) on välja toonud, et lapse füüsilise arengu näitajateks on tema kehaline areng, liikumisaktiivsus, vastupidavus, oskus oma liikumist ja liigutusi valitseda, motoorne areng ning üldine tervislik seisund. Lisaks annavad lapse kehalisest arengust märku tema keha väliskuju muutused.

Sotsiaalse arengu all mõeldakse: oskusi ja soovi suhelda, soovi õppida ning töötada koos täiskasvanuga, soovi tegutseda koos kaaslastega, kohanemisvõimet, toimetulekut eneseteenindamisega – söömine, pesemine, riietumine, wc kasutamine, tahtelise käitumise elemendid – piirid ja sund (Ahokas & Hakala, 2020; Neare, 1998). High (2008) liigitab sotsiaalse ja emotsionaalse arengu alla laiendusena teiste inimeste poole pöördumise ning koostöö oskuse, empaatiavõime ja oskuse oma emotsioone väljendada. Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) on välja toodud, et 6-7 aastase lapse sotsiaalsed oskused on järgmised: inimeste tunnete mõistmise ja arvestamise püüdlus, julgeb ja soovib suhelda, on hooliv ja abivalmis, annab panuse rühma reeglite kujundamisel ja järgib neid, proovib teistega arvestada ning teha koostööd, loob sõprussuhteid, teab hea ja halva käitumise erinevusi ning oskab oma seisukohti selgitada.

Kognitiivne areng koosneb: vaatlusoskusest, kuulamisoskusest, võrdlemis-, järjestamis-, mõõtmis-, loendamis- ja rühmitamisoskusest, väljendusoskusest,

modelleerimisoskusest – oskus asetada end erinevatesse rollidesse, kujutus ruumist, arusaam ajast, eristusoskusest – oluline vs ebaoluline, suutlikkus koondada tähelepanu (Ahokas & Hakala, 2020; Neare, 1998). High (2008) toob lisaks tunnetusoskusele juurde üldteadmised, sealhulgas häälik-tähe seostamine, ruumilised suhted ja arvumõisted. Lisaks on High (2008) määratlenud lapse valmisolekut kooliks lisaks eelnevale kolmele aspektile veel õppimise lähenemisviisiga (entusiasm, uudishimu, temperament, kultuur ja väärtushinnangud) ning keele arendamisega, mis hõlmab kuulamist, rääkimist ja sõnavara, samuti kirja-, lugemis- ja jutustamisoskust ning kirjutamis- ja joonistamisprotsesse.

Koolivalmiduse hindamine

Lapse arengu hindamine tähendab lapse ja tema arengukeskkonna kohta informatsiooni kogumist ja kogutud info analüüsimist. Hindamise olulisteks aspektideks on eesmärk, objekt, meetodid, protsess, hindajad ja väljund(Ennok jt, 2013). Eestis kehtivas koolieelset haridussüsteemi puudutavas seadusandluses pole kehtestatud konkreetset koolivalmiduse hindamise meetodit, mis annab lasteaias õpetajatele võimaluse vastavalt soovile valida kohase meetodi, baseerudes oma asutuse õppekavale (Koolieelse lasteasutuse..., 2008). Õppekava eeldatavad tulemused omandanud lastele väljastatakse lasteasutusest koolivalmiduskaart, milles on kirja pandud lapse arengu tulemused õppe- ning kasvatustegevuse ja üldoskuste valdkondades ning mis toetab lapse sujuvat üleminekut lasteaiast kooli (Kuuskvere, 2011; Peterson, 2011).

Koolieelses lasteasutuses jälgitakse lapse arengut, mille alusel määratakse enne kooli lapse koolivalmidustase (Raudsepp-Alt, 2008). Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008) määratleb oskused ja pädevused, mida Eesti ühiskond ootab kooli minevatelt 6–7-aastastelt lastelt. Eeldatavad tulemused jagatakse seitsmeks õppetegevuse valdkonnaks ja neljaks üldiseks arenguvaldkonnaks.

Õpetajad kasutavad koolivalmiduse hindamise etapis veel mitmeid hindamismeetodeid. Esiteks kasutatakse ennetavaid hindamismeetodeid laste arengu hindamiseks sügisel, õppeaasta alguses. Selleks kasutavad õpetajad riiklikul õppekaval põhinevaid arengutabeleid. Samuti kasutatakse lapse arengu jälgimiseks mängu (Stein *et al.*, 2018) ning arenguvestluseid. Kavandatud arenguvestlused on hea võimalus õpetajatel arutleda lapsevanemaga lapse tugevate külgede ja arendamist vajavate oskuste üle, planeerida tegevusi arengu toetamiseks (Peterson, 2011; Stein *et al.*, 2018), et üleminek lasteaiast kooli sujuks. Vestluste aluseks on varem nimetatud (arengutabel, mäng, vaatlusleht) meetodid. Tavaliselt toimuvad need vestlused ainult õpetajate ja vanemate vahel, ilma lasteta. Kevadel

kasutavad õpetajad lõplikke hindamismeetodeid - arengutabelit, Kroghi kontrollitud joonistamise vaatlemise testi (1977) ja kavandatud vestlusi vanematega. Neid meetodeid kasutatakse abimaterjalina koolivalmiduskaardi kirjutamiseks, mis on Eesti haridussüsteemis koolieelsetele lasteasutustele väljaandmiseks kohustuslik (Stein *et al.*, 2018).

Lisaks on selgunud, et hindamisel kasutatakse ka J. Strebeleva koostatud vaimse arengu hindamise meetodikat ning E. Kikase kohandatud joonistamistesti raamatust “Lapse arengu mäng” (Must, 2014). Strebeleva meetodika hõlmab eraldi ülesandeid erinevatele vanusegruppidele ning iga ülesande kogu koosneb kümnest ülesandest. Nende abil hinnatakse lapse koostöövalmidust, ülesannete vastuvõtmist, kuivõrd uurimise käigud vajab laps juhendamist ning lapse suhtumist oma tulemusse (Strebeleva, 2010). Joonistamistesti abil hinnatakse lapse kognitiivseid oskusi ning näitab, milline on lapse sotsiaal-emotsionaalne areng (Lagedi kool, 2019)

Lapsele, kes on lasteasutuse õppekava läbinud antakse alates 2011. aastast välja koolivalmiduskaart, mille vajadus tekkis, võrreldes varasemaga, tähelepanu pööramisega lapse individuaalsusele ja samuti toetab kaardil kajastuv info sujuvamat üleminekut lasteaiast kooli (Peterson, 2011). Koolivalmiduskaart annab ülevaate erinevatest oskustest ja pädevustest: intellektuaalsed ja füüsilised oskused, üldoskused ning oskused, mis vajavad täiendavat tuge. Logopeedi jt. tugispetsialistide poolne hinnang on märgitud juhul, kui laps on vajanud tugiteenuseid lasteaia viimasel aastal ja tõenäoliselt vajavad toetust esimeses klassis (Ennok *et al.*, 2013; Kuuskvere, 2011; Peterson, 2011; Stein *et al.*, 2018).

Stein ja teised (2018) on oma uuringus välja toonud mõned koolieelse lasteasutuse õpetajate arvamused koolivalmiduskaardi kohta: koolieelse lasteasutuse õpetajad näevad koolivalmiduskaardi kirjutamise eesmärki alles siis, kui klassijuhatajad informatsiooni kaardilt loevad ja kasutavad. Mõnes mõttes eeldavad koolieelse lasteasutuse õpetajad klassijuhatajatelt võimet ridade vahelt lugeda, sest nad tunnevad, et ei suuda lapse arengust kõike otsekoheselt kirjutada. Mõni õpetaja arvas, et kaardi kirjutamine on lisatöö. Uuringus osales õpetajaid, kes arvasid, et laps peaks kooli minema puhta lehena („*tabula rasana*“) (Stein *et al.*, 2018).

Seega koolivalmiduse hindamiseks on lasteaia õpetajatel võimalik kasutada erinevaid hindamismeetodeid, mis on asutuse pedagoogilise nõukogu poolt otsustatud ning mille abil saab määratleda, kas lasteaeda lõpetaval lapsel on eeldatavad üldoskused omandatud, mis märgitud Koolieelses riiklikus õppekavas (2008).

Koolivalmiduse hindamine läbi mängu

Mäng on koolieelses eas lapse põhitegevuseks, mis soodustab lapse arengut tervikuna (Kulderknup, 2008). Mängu kaudu saab laps positiivse õpikogemuse, mäng arendab lapse mõtlemist, intellektuaalseid võimeid, reeglite mõistmist, keskendumist, kujutlusvõimet ja mootorikat (Koolieelse lasteasutuse riiklik..., 2008). Õpetajad peavad üleminekul lasteaiast kooli oluliseks lapse emotsionaalset tasakaalu ja oskusi, mis aitavad toime tulla erinevates sotsiaalsetes olukordades. Tähelepanu on vaja pöörata teiste abistamise oskuse ja hoolivuse kujundamisele, mis on sotsiaalse pädevuse oskused ja arenevad hästi läbi mängu (Uudelt & Rikson, 2010). Mäng on parim vahend, millega laps õpib eakaaslaste ja täiskasvanutega suhtlema. Mäng koolieelses eas on erakordselt arendav, millele aitab kaasa täiskasvanute loodud sobivad tingimused. Arengukasv mängutegevusest õppimistegevusse ehitatakse just fantaasia ja mängu abil, mitte nii väga faktide toel (Kikas, 2008; Uudelt & Rikson, 2010).

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2008) punkt 12 määratleb, kuidas õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel tunneb laps mängust rõõmu, suudab sellele keskenduda, alustab mängu, arendab nende sisu, täidab erinevaid rolle, järgib mängureegleid, suudab probleeme lahendada ning jõuda mängukaaslastega konsensussele.

Eesti alusharidus põhineb arengule sobivatel mängulistel tegevustel, milles täiskasvanud on laste suunajad ja toetajad (Niikko & Ugaste, 2012). Mänguoskus toetab kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse erinevate valdkondade teadmiste ning oskuste arengut (Koolieelse lasteasutuse riiklik..., 2008).

Järgnevalt antakse ülevaade mõnest võimalusest, kuidas mängu abil või mängu kaudu saab hinnata lapse koolivalmidust. Enim levinud on vaatlus, mis on oluline vahend haridussüsteemis info kogumiseks. Vaatluse kaudu õnnestub saada informatsiooni erinevatest valdkondadest: lapse sotsiaalse, kognitiivse ning emotsionaalse arengu kohta (Kikas, 2008). Mängu vaatluses nähtut märgitakse kirjeldavalt või mängu vaatluse tabelit täites (Ennok *et al.*, 2013).

Kogumikud "Arengu jälgimise mängu" ning sama mängu uuem ja täiendatud versioon „Mina oskan juba“ mis on loodud 3-7 aastaste laste arengu jälgimiseks. Selle abil saab õpetaja või lapsevanem ülevaatlikult jälgida oma lapse arengut. Ühe mängualusega saab laps mängida igal aastal, muutub vaid ülesannete raskusaste. Kuna tegemist on mänguga, siis ei taju laps, et teda hinnatakse, vaid tunneb end vabalt ning naudib kogu tegevust (Kirbits, Rebane, & Varik, 2016).

Kasutusel on ka mäng “Lasteaiast kooli”. See on lõbus ja aktiivne arengu jälgimise mäng koolieelikutele, antud arengumängu abil saab jälgida lapse arengu mitmesuguseid valdkondi mänguliselt ja lapsele huvipakkuval meetodil. Mäng koosneb väga erisugustest mängulistest ülesannetest, mida lapsed individuaalselt erinevates mängukeskustes lahendavad. Mängukeskused võib iga lasteaed luua just oma kodualevi või lasteaia eripära silmas pidades. Sellel arengumängul on mitu eesmärki: selgitada välja esimesse klassi minevate laste tugevad küljed ning võimalikud murekohad, anda koolirühma õpetajatele informatsiooni, millele veel tähelepanu pöörata, ning olla orientiiriks lapsevanematega toimuvatel arenguestlustel. Ülesannete aluseks on võetud riiklikust õppekavast tulenevalt 6–7-aastaste laste eeldatavad oskused ja pädevused, mille kaudu on võimalik hinnata nii laste kognitiivseid, sotsiaalseid kui ka füüsilisi oskusi. Arengumäng võiks leida aset iga koolirühmaga eraldi ning seda võivad korraldada lasteaia meeskonnaliikmed. Mängu käigus märgivad mängukeskuste juhendajad lapsega kaasas olevale juhendile üles olulise teabe, millest päeva lõpus tehakse kokkuvõtte. Mängu autori jaoks on olulisim, et mängimine lastele rõõmu valmistaks (Gyarmati, 2020).

Ülevaade varasematest koolivalmiduse hindamise uurimustest

Eestis on varasemalt läbi viidud mitmeid koolivalmiduse hindamise temalisi uurimusi. Kuna töö autoril ei õnnestunud leida uuringuid, kuidas mängu ja mängulisi tegevusi koolivalmiduse hindamisel kasutatakse, siis töö teoreetilises ülevaate osas tuuakse välja üldisemalt need uuringud, mida on tehtud muude koolivalmiduse hindamise meetodite kohta.

Näiteks 2003. aastal läbi viidud pilootuuringus paluti lasteaia õpetajatel hinnata koolivalmiduse hindamise meetodeid. Uuringus sai maksimumtulemusi lapse arengu hindamine Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava alusel koostatud vaatlustabeli põhjal. Selle alusel oli vaatlust lihtne läbi viia ja laste tulemusi hinnata. Teise meetodina kasutati „Juhendatud joonistamise testi“, mida pidasid õpetajad heaks abivahendiks, kuid pooled lasteaiaõpetajatest arvasid, et joonistamise testi läbiviimisel vajaksid nad täiendavat ettevalmistust (Jürimäe, 2003).

Ansi (2014) uuris oma bakalaureusetöös, milliseid koolivalmiduse hindamise meetodeid Eesti lasteasutused kasutavad ja milliseid tugevusi ning puudusi toovad oma hinnangutes välja lasteaiaõpetajad koolivalmiduse hindamise meetoditele. Valga ja Tartu maakonnas läbi viidud uuringu tulemustest ilmnes, et enim oli lasteasutustes lapse koolivalmiduse hindamisel kasutusel mängu vaatlus, alushariduse õppekava põhjal koostatud vaatlustabel ja testid.

Ansi (2017) poolt on läbi viidud ka teine uuring, oma magistrیتöös uuris ta kolme erineva hindamisvahendi põhjal 6-7aastaste koolieelikute koolivalmiduse taset ning erinevusi ning kuivõrd antud hindamisvahendites esitatud ülesanded ja küsimused toetavad hindamist, et tulemustest avalduks, kas koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas 6-7aastase lapse eeldatavad tulemused on saavutatavad. Tulemusteni jõudmiseks teostati laste hulgas hindamine kolme koolivalmiduse hindamise vahendiga: kontrollitud joonistamise vaatlus, Kivipõld-Verbitskase 6-7aastaste laste koolivalmidusega tutvumise materjal ja Strebeleva meetodika ülesanded. Viimase meetodika sobivusele 6-aastaste Eesti laste arengu psühholoogilis-pedagoogiliseks hindamiseks keskendus oma magistrیتöös ka Varik (2016). Põdra (2017) uuris oma magistrیتöö raames Strebeleva poolt loodud 6-aastaste laste ülesannete komplektiga leitud tulemusi ja nende sobimust lasteaiatõpetajate hinnangutega Eesti laste tunnetuslikule koolivalmidusele ja ülesannete tähenduse sobimust riiklikus märgitud eeldatavate arengutulemustega. Ansi (2017) uuringu tulemused näitasid, et kõigis kolmes hindamisvahendis märgitud ülesanded ja küsimused võimaldavad osaliselt hinnata seda, kas koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas 6-7aastase lapse ootuspärased tulemused on saavutatud ja täielikuma info saamiseks, on kasulik hinnata lapse koolivalmidust mitmete erinevate hindamisvahendite alusel. Varik (2016) tulemustest selgus, et Strebeleva meetodika ülesanded sobivad hindamiseks ning võimaldavad jälgida lapse individuaalseid erinevusi ja õpetatavust. Põdra (2017) uuringu tulemusena selgus, et sama hindamismetoodika ülesanded on vastavuses õpetajate hinnangutega laste tunnetuslikule koolivalmidusele ning nende abil saab kõige tõhusamalt hinnata kõne arengut ning kognitiivseid ja õpioskusi.

Umbleja (2019) magistrیتöö eesmärgiks oli välja selgitada, milliseid tegevusi lasteaiatõpetajad kasutavad, et saavutada riiklikus õppekavas märgitud 6-7 aastaste laste eeldatavad arengutulemused mänguoskuste valdkonnas ning kirjeldada tava-, eri- ja sobitusrühmade vahelisi erinevusi. Tulemusena selgus, et õpetajad kasutavad erinevate mänguliikide varieerimist, õppekäike, vahendite ning uute teadmiste ja kogemuste pakkumist, koosmängu lapsega, eeskuju näitamist, arutelusid ning situatsioonide analüüsi.

Kähär (2021) uuris oma magistrیتöös, milliseid hindamismeetodeid ja -vahendeid kasutavad lasteaiatõpetajad endi sõnul laste koolivalmiduse hindamiseks. Selgus, et enim kasutavad õpetajad vaatlust ja seda nii eakohase arenguga laste kui erivajadustega laste hindamisel, täidetakse arengutabeleid, arengumappi ning hinnatakse koolivalmidusmänge läbi viies. Mitmed õpetajad tõid välja, et kasutavad "Arengu jälgimise mängu". Juhtide vastustest nähtus, et enim kasutatakse Strebeleva vaimse arengu hindamise meetodikat, mida õpetajad aga välja ei toonud.

Uurimisprobleem, töö eesmärk ja uurimisküsimused

Kuna mäng on koolieelses eas põhitegevuseks ja oluliseks õppemeetodiks, siis koolivalmiduse hindamisel oleks samuti efektiivne kasutada just mängu võimalusi, sest sel juhul hinnatakse last tema loomulikus olekus (Ennok jt, 2013; Gökce, 2020; Kikas, 2008). Varasemalt on uuritud koolivalmiduse hindamise meetodeid (Ansi, 2014; Jürimäe, 2003; Kähär, 2021; Umbleja, 2019; Varik, 2016), kuid pole keskendunud sellele, kuidas kasutatakse mängu ja mängulisi tegevusi koolivalmiduse hindamiseks, mille järgi neid valitakse ja kuidas õpetajad neid hindavad.

Sellest tulenevalt on käesoleva bakalaureusetöö eesmärk välja selgitada, milliseid mängu ja mängulisi tegevusi koolieelsetes lasteasutustes koolivalmiduse hindamiseks kasutatakse, millistest põhimõtetest lähtudes neid valitakse ning missugused on õpetajate hinnangud nende kohta. Eesmärgi täitmiseks on sõnastatud järgmised uurimisküsimused:

1. Milliste põhimõtete alusel valitakse koolieelses lasteasutuses koolivalmiduse hindamiseks mängu või mängulised tegevused õppealajuhatajate sõnul?
2. Missuguseid mängu ja mängulisi tegevusi kasutatakse lasteaias koolivalmiduse hindamisel õpetajate sõnul?
3. Missuguseid kitsaskohti ja tugevusi õpetajad mängude või mänguliste tegevuste puhul koolivalmiduse hindamisel esile toovad?

Metoodika

Valim

Töö valim moodustati eesmärgipärase valimi (Õunapuu, 2014) põhimõttel. Valimisse valiti koolieelsed lasteasutused, kus kodulehel oleks märge selle kohta, et koolivalmiduse hindamisel kasutatakse mängu või mängulist tegevust. Esimese valimigrupi moodustasid samade lasteaedade õppealajuhatajad või direktorid, kellel paluti vastata koolivalmiduse hindamise korralduse kohta (aeg ja vahendid) nende asutuses. Teise valimigrupi kuulusid samade asutuste õpetajad, kes omavad koolivalmiduse hindamise kogemust. Õpetajatel paluti vastata koolivalmiduse hindamisel kasutatavate mängude või mänguliste tegevuste kohta ning välja tuua nende tugevused ja kitsaskohad. Sihtgrupp kuuluvad lasteaiad leiti infoportaali Eesti.ee kaudu (asutuse kontaktide alapeatükis: Lasteaedade kontaktid) kõigist Eesti 15 maakonnast. Avaldatud andmetest leiti viide lasteaedade veebikeskkondadele, kust oli leitav vastava lasteaia õppekava. Igast maakonnast leiti vähemalt viis lasteaeda, mille kodulehel oli avaldatud õppekava ja seal omakorda märgitud, et antud koolieelses lasteasutuses kasutatakse koolivalmiduse hindamisel mängu või mängulist tegevust. Kokku paluti uuringus osalema ja saadeti e-kirjad 70 lasteaia juhtkonna esindajale. Igast lasteasutusest paluti valimisse õppealajuhataja või direktor, kes omavad ülevaadet asutusesiseselt kokkulepitud korraldustest seoses koolivalmiduse hindamisega, ja õpetajad, kellel oli kogemus koolivalmiduse hindamisega. Vastused saadi 29 lasteaia õppejuhilt või direktorilt ja 36-lt õpetajalt.

Õpetajate vanuse ja staaži näitajad on esitatud Tabel 1. Kõige noorem oli 27 aastane, kõige vanemad 67 aastased, keskmine vanus 51,4 (SD=11,7). Enim osales uuringus õpetajaid vanuses 51-60 ja kõige vähem oli 20-30 aastaseid õpetajaid. Vaadates õpetajate tööstaaži, nähtub, et need on väga erinevad ning iga vahemik on esindatud. Kõige vähem osales uuringus alla aasta ning 1-10 aastat töötanud õpetajaid. Keskmine staaž oli 26,4 aastat (SD=14,7).

Uuringus osalesid peaaegu kõigi maakondade erinevate koolieelsete lasteasutuste juhtkonna esindajad ja õpetajad – vaid Tartu, Hiiu ja Rapla maakondadest polnud ühtki vastajat (vt Tabel , Lisa 4). Asutuste juhtkonna esindajad, olid uuringule vastanud õpetajatega samadest asutustest ja maakondadest.

Tabel 1. Õpetajate taustaandmed (vanus ja staaž)

Vanus	N	%
20-30	2	6
31-40	4	11
41-50	8	22
51-60	13	36
61-70	9	25
Tööstaaž (aastates)	N	%
Kuni 1	1	2
1-10	3	8
11-20	9	25
21-30	5	14
31-40	9	25
41-50	9	25

Märkus: N – vastanute arv, % – vastanute protsent.

Valdav osa vastanud õpetajatest omab kõrgharidust. Uuringus osalevatest õpetajatest 64% omavad pedagoogilist kõrgharidust, 28% pedagoogilist keskeriharidust ning 6% keskharidust. Ühel õpetajal on muu kõrgharidus. Õpetajate haridustaset kajastab joonis 1.

Lisaks uuriti õpetajatelt, kas lasteaiarühmas kasutatakse ka kindlat spetsiifilist pedagoogilist lähenemist. Selgus, et pooltest uuritavate lasteaedadest (52%) ei kasuta ühtegi spetsiifilist lähenemist. 28% vastasid, et kasutavad projektõpet ning 20% Hea Alguse metoodikat.

Osa õpetajad tõid välja, et igast pedagoogilisest lähenemisest kasutatakse midagi. Lisaks toodi välja Kiusamisest Vabaks programm, Montessori temaatika mõningane kasutamine, Waldorf põhimõtete alusel maalimine ning õuesõpe. Üks õpetaja kirjeldas, et nende rühmas toimub töö allgruppides ehk üheks grupis on kuni kolm last, mis tähendab, et rakendatakse palju individuaalset lähenemist ning lapsed saavad ka üks kord nädalas tugispetsialistide teenuseid. Järgmine õpetaja selgitas, et tema kasutab kõike eelnimetatut ning umbes kaks korda kuus panevad lapsed nädalaplani tegevused ise paika. Õpetaja täiendab juttude, rahvatarkuste ja mängude osas ning seob laste valitud nädalateema tegevused ühtseks.

Andmekogumine

Andmekogumismeetodina kasutati ankeeti. Koostati kaks ankeeti, üks lasteaedade juhtkonna esindajatele (direktoritele/õppejuhtidele) ja teine õpetajatele. Ankeetide koostamisel uuriti varasemaid teemakohaseid lõputöid: Ansi (2014; 2017) ja Kähär (2021), mille järgi koostati ankeedi ülesehitus. Küsimuste sisu koostati lähtudes Koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast (2008), kus on välja toodud soovitus koolivalmiduse hindamise korralduse ja hindamismeetodi üle. Õpetaja ankeedis esitatud küsimused koostati vastavalt uuringu eesmärgile ja uurimisküsimustele. Koolieelse lasteasutuse juhtkonna esindaja ankeet hõlmas küsimusi, millega sooviti saada andmeid koolivalmiduse hindamise üldisest korraldusest asutuses (vt lisa 1). Õpetajatele suunatud ankeet koosnes kahest osast: koolivalmiduse hindamisel kasutatavad mängud ja mängulised tegevused ja õpetajate hinnangud koolivalmiduse hindamisel kasutatavate mängude ja mänguliste tegevuste tugevuste ning kitsaskohtade kohta ning vastaja üldandmed. Küsimustikes kasutati avatud ja valikvastustega küsimusi (vt lisa 2).

Andmeid koguti 2022. aasta veebruaris ja märtsis. Infoportaalist Riik.ee saadud lasteasutuse õppejuhi, direktori või, nende kontaktide puudumisel, lasteasutuse kontaktaadressile lähetati e-kirjad (vt lisa 3) palvega vastata koolieelse lasteasutuse esindajatele suunatud küsimustikule. Samuti paluti edastada sama asutuse õpetajatele suunatud ankeet või jagada uuringu läbiviijale õpetajate kontakte, kes omavad kogemusi koolivalmiduse hindamisega. Küsimustikku said lasteasutuse esindajad ja õpetajad täita *Google Forms* keskkonnas loodud ankeeti ning aega selleks oli 10 päeva.

Andmeanalüüs

Andmetöötlust alustati andmete kontrollimisega ja parandati aastaarvude andmetes esitatud komakohtadega märgitud arvud. Andmete analüüsimiseks kasutati tabelarvutus programmi Microsoft Excel. Andmeanalüüsis kasutati kirjeldavat statistikat (protsent, aritmeetiline keskmine ja standardhälve). Avatud küsimustele saadud vastuste analüüsimiseks kasutati kvalitatiivse andmeanalüüsi meetodeid: analüüsi teostati uurimisküsimuste kaupa, andmete temaatilise analüüsi käigus rühmitati tulemused sarnaste tunnuste alusel ning kodeeriti, koodidest moodustati kategooriad.

Tulemused

Saamaks teada, kes otsustab lapse koolivalmiduse hindamise korralduse üle lasteaias, küsiti selle kohta lasteasutuse juhtkonna esindajalt. Enim (17 vastanut 29-st) tõid uuritavad välja, et nende lasteaias on see õppekavas kirjas. 13 juhtkonna esindajat vastasid, et koolivalmiduse hindamise üle otsustab pedagoogiline nõukogu, 11 nentisid, et selle üle otsustab õpetaja ise ning viies vastanud lasteaias otsustab õppealajuhataja. Antud küsimuse juures oli lasteaias juhtkonna esindajatel võimalik valida ka variant “muu”, mida uuritavad täpsustasid. Välja toodi, et hindamise üle otsustavad koostöös õpetaja, logopeed ja direktor või õpetaja ja õppealajuhataja, koolivalmiduskaardi arendustegevuse töörühm ning kohalik haridusosakond.

Lasteasutuste õpetajatelt uuriti ka selle kohta, mitu korda aastas nende lasteaias hinnatakse lapse koolivalmidust. Tulemustest selgus, et 56% uuritavate lasteaiades hinnatakse kaks korda ja 31% vastasid, et üks kord aastas. Selle küsimuse juures oli vastajatel samuti võimalik valida vastusevariant “muu”, mida nad said ka täpsustada. Selgus, et lasteaiades on koolivalmiduse hindamine korraldatud erinevalt ja vastavalt vajadusele. Vastusevarianti “muu” täpsustati järgmiselt (14%): mitmeid kordi aastas; umbes kolm korda; neli kuni viis korda.

Koolivalmiduse hindamiseks valitavate mängude ja mänguliste tegevuste põhimõtted juhtkonna esindajate sõnul

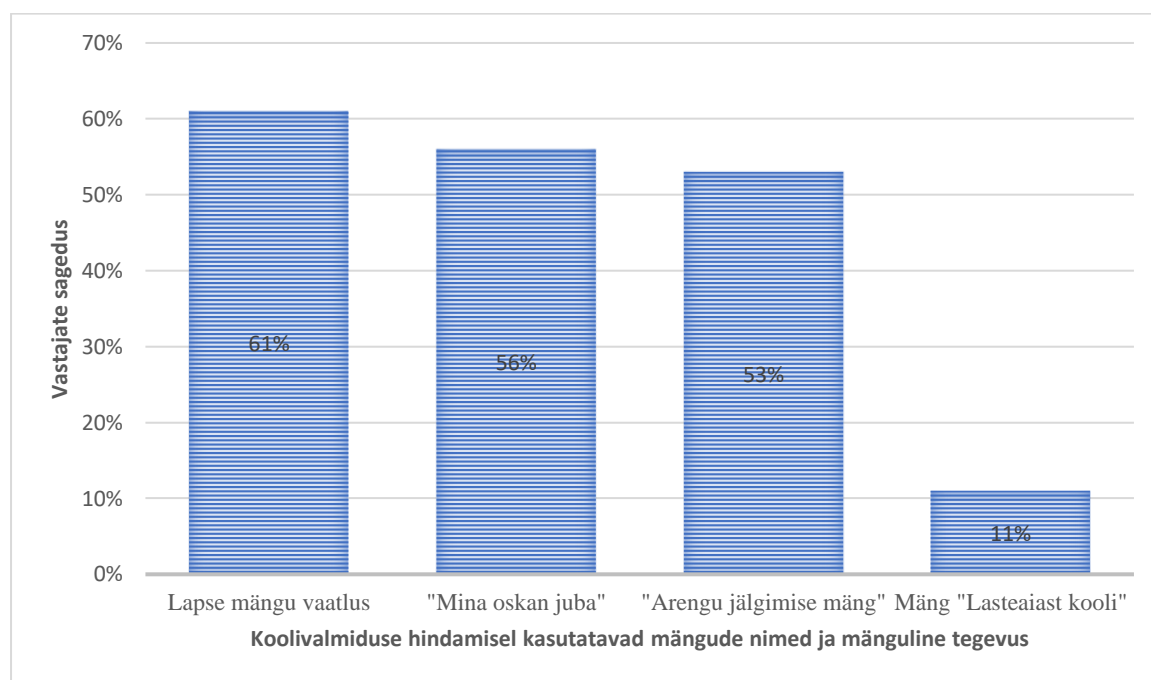
Lasteasutuse juhtkonna esindajatelt uuriti esiteks avatud küsimusega, milliste põhimõtete alusel valitakse nende asutuses koolivalmiduse hindamisel kasutatavad mängud ja mängulised tegevused. Uuritavad selgitasid, et see on peamiselt õpetaja valik, kuid seejuures peetakse nõu eripedagoogiga. Ühes lasteaias kasutatakse ka alatest 2022. aastast koolivalmiduse hindamise testi, varasemalt kasutati arengu hindamise mängu, vaatlust ja õpetajate endi koostatud mängu.

Uuringus osalejad leidsid, et peamine põhimõte on saada ülevaade lapse arengust mängulisel moel, kuid oluline on pidada silmas, et seda ei tehtaks liiga vara. Ühe uuritava lasteaias paneb selle paika pedagoogiline nõukogu ning meetod on kirjas õppekavas. Ühe lasteaias õppealajuhataja kirjeldas, et tema on teinud ettepanekuid erinevate vahendite proovimiseks, sest ta on mõistnud, et õppekavas välja toodud vaatlus ei ole piisav meetod. Lisaks leidsid uuritavad, et mängu kasutamine koolivalmiduse hindamisel on hea, sest siis ei tunne laps, et teda hinnatakse. Seejuures selgitati, et mängud peavad olema individuaalsust arvestavad, huvitavad, eakohased, kohandatavad, annaksid lapse oskustest mitmekülgse

ülevaate ning aitaksid välja selgitada riiklikust õppekavast tulenevaid 7- aastaste laste oodatavaid arengutulemusi. Ühe lasteasutuse juhtkonna esindaja tõdes, et neil on koolivalmiduse hindamine kui üks suur mäng, millele kulub mitu päeva, et kõik lapsed saaksid osaleda. Üks respondent tõi põhimõttena välja selle, et ühe mängu abil võiks saada mõõta võimalikult paljusid erinevaid näitajaid ning ei peaks kasutama näiteks seitset erinevat mängu.

Koolivalmiduse hindamisel kasutatavad mängud ja mängulised tegevused ning muud meetodid õpetajate ja juhtkonnaliikmete

Teise uurimisküsimusega sooviti teada saada, milliseid mänge ja mängulisi tegevusi kasutavad õpetajad endi sõnul lasteaias koolivalmiduse hindamisel. Selleks küsiti esiteks **õpetajatelt**, milliseid mänge või mängulisi tegevusi nad koolivalmiduse hindamisel kasutavad. Uuritavatel paluti märkida kõik sobilikud variandid. Tulemused on välja toodud Joonis 1.

Joonis 1. Koolivalmiduse hindamisel kasutatavad mängulised tegevused õpetajate endi sõnul.

Joonis 1 nähtub, et enim, 61%, kasutavad õpetajad endi sõnul lapse mängu vaatlust. Peaaegu sama paljud õpetajad ütlesid, et kasutavad arengu jälgimise mängu “Mina oskan juba” ning “Arenu jälgimise mängu”. Vaid 11% õpetajatest väitsid end kasutavat mängu “Lasteaiast kooli”. Lisaks oli õpetajatel võimalik lisada mõni muu mänguline tegevus, mida nad kasutavad, lisa tegevus oli esitatud viiel vastajal. Välja toodi Strebeleva testist võetud loovusülesanne ning ette antud tingimustega pildi loomine, liikumistegevuses kehalised

katsed (pallivise, kiirjooks, hüppenööriga hüppamine) ning ühe õpetaja välja mõeldud õuealal toimuv koolivalmidusmäng, kus lapsed täidavad mängurajal erinevaid mängulisi ülesandeid erinevatest õppevaldkondadest.

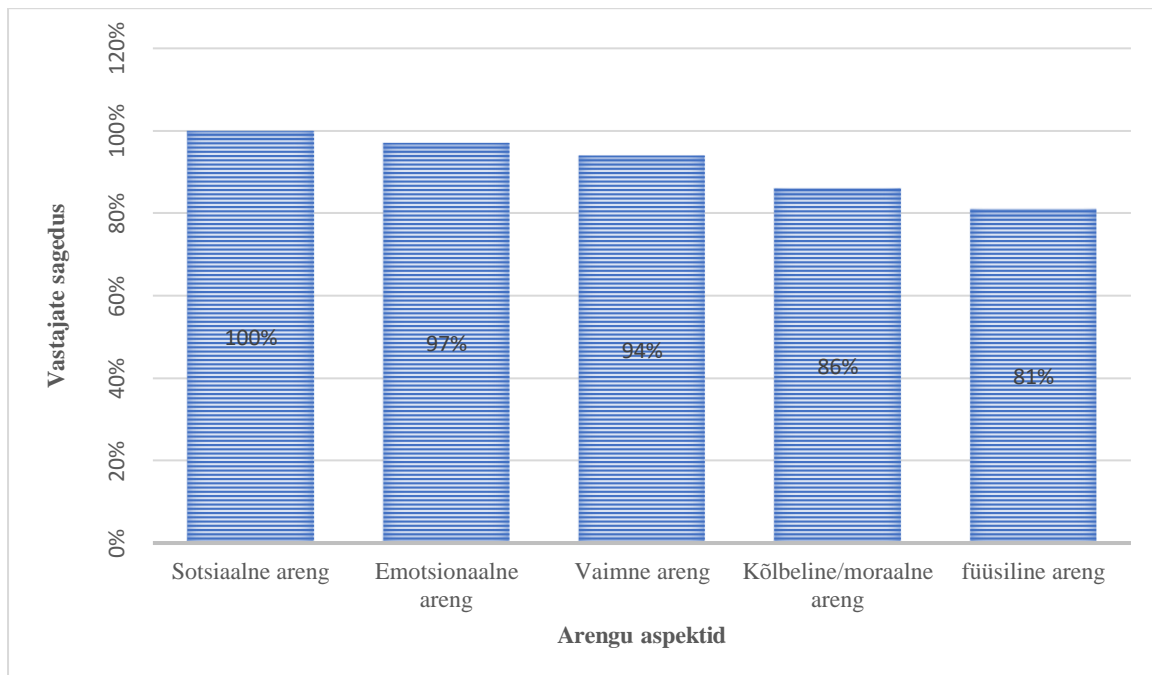
Koolivalmiduse hindamise taustainfona uuriti lasteasutuste **juhtkonna esindajatelt** korralduslikku poolt, kas nende lasteaedades kasutatakse koolivalmiduse hindamisel lisaks mängulistele võimalustele ka muid hindamismeetodeid.

Enamikus, 90% uuringus osalenud lasteaedades kasutatakse juhtkonna esindajate sõnul peale mängu ja mänguliste tegevuste ka muid hindamismeetodeid. Sellest lähtuvalt paluti juhtkonna esindajatel, kes vastasid jaatavalt, täpsustada, milliseid meetodeid kasutatakse. Enim ühtisid uuringus osalejate vastused selle suhtes, et kasutatakse teste - joonistamise testi või Strebeleva testi (N=14). Teisena töid juhtkonna esindajad enim välja vaatluse meetod (N=11). Kasutatakse nii lapse tööde vaatlust, mängu vaatlust kui ka 5-minutilist vaatlust. Lisaks töid juhtkonna esindajad välja lapsega vestlemise ehk intervjuu meetodi. Üks juhtkonna esindaja selgitas, et lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks teostatakse lapsevanemaga arenguveustus, mille raames annavad õpetajad tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest ning selgitatakse lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes. Samuti töid ankeedile vastanud juhtkonna esindajad meetoditena välja lapse arengumapi analüüsi, koostöö lasteaia logopeedi ja eripedagoogiga, lahendatakse ülesandeid individuaalselt, laste arengu jälgimise arenguring, üldoskuste arengu kaart ja koostöö Rajaleidjaga. Üks lasteasutuse juhtkonna esindaja nentis, et hetkeolukorras pole tihti võimalik läbi viia suuremahulisi hindamismänge, sest lapsed puuduvad palju. Seega on õpetajatel võimalus hinnata lapse koolivalmidust ka lapse arenguhindamise tabelit täites. Lisaks on koostöös tugispetsialistidega ümarlaud, kus õpetajad ning eripedagoog ning logopeed saavad arutleda laste valmidusest minna kooli. Teine juhtkonna esindaja kirjeldas, et nende lasteaias on kasutusel arengumapp, mis on lapse õpitegevuste praktiline väljendamise viis ning annab tagasisidet tema individuaalsest arengust.

Õpetajatelt küsiti, kas nende rühmas hinnatakse koolivalmidust lisaks mängulistele tegevustele ka muude meetoditega. Sarnaselt lasteasutuse juhtkonna esindajate kirjeldatule, töid ka õpetajad välja peamiselt testid, vestlused ja vaatlused. Vestluse puhul tõi üks õpetaja välja, et seda viiakse läbi lapsevanema juuresolekul ning selle osadest „on kontakti loomine, jutustamine, ruumikujutluste ja operatiivmälu selgitamine, foneemitaju ja järjestamisoskus“. Lisaks toodi välja arengutabeli põhjal hindamine ning erinevate abivahendite, näiteks piltide, pliiaatsite, pulkade, joonistamistahvlite kasutamine. Üks õpetaja kirjeldas enda välja töötatud „Oskuste kellukest“, mille puhul hindab laps ise enda oskusi värvides väidetega olevaid

kellukese õisi kas punaseks (ei oska) või siniseks (oskan, tean). Meetoditena kasutatakse ka liikumismänge mõtlemisülesannetega, liikumisrada ülesannetega ning kuulamis- ja tähelepanu ülesanded.

Järgmisena küsiti õpetajatelt, milliseid lapse arengu aspekte nad hindavad lapse mängude või mänguliste tegevuste kaudu. Õpetajatel oli võimalik valida mitu varianti. Õpetajad ütlesid, et hindavad üldiselt kõiki arengu aspekte. Kõik vastanud õpetajatest ehk 100% märkisid, et mängude või mänguliste tegevuste kaudu hinnatakse lapse sotsiaalset arengut (vt Joonis 2), samuti üle 90% õpetajatest vastasid, et hindavad mängude abil emotsionaalset ja vaimset arengut. Pisut vähem, 86% vastanud õpetajatest ütles, et nad hindavad mängude ning mänguliste tegevuste toel moraalset arengut ja 81% õpetajatest hindab füüsilist arengut.

Joonis 2. Lapse arengu aspektide hindamine õpetajate antud vastuste põhjal

Õpetajad said valida ka variandi “muu”, mida nad täpsustasid. Lisaks toodi välja empaatiavõime, väärtused, oskuste areng ning akadeemilised oskused, mis toetavad koolis hakkama saamist, kõne areng ning loovus, oskus küsida, ettepanekuid teha ja kaasa mõelda.

Mängude ja mänguliste tegevuste tugevused ja kitsaskohad õpetajate sõnul.

Õpetajatelt küsiti, missuguseid kitsaskohti ja tugevusi nad koolivalmiduse hindamiseks kasutatavate mängude ja mänguliste tegevuste puhul esile toovad.

Tugevused

Kõige sagedamini (48% vastajatest) tõid õpetajad tugevuste all välja kõikide *valdkonna aspektide* hindamise võimaluse: sotsiaalsed oskused, sealhulgas koostööoskus, ettevõtlikkus, hoolivus, emotsioonidega toimetulek, püsivus. Leiti, et mängude kaudu on võimalik tõhusalt lapse arengutaset määrata ning analüüsida seda võrreldes varasemate tulemustega. Lisaks annavad need aimu, milles vajab laps toetust ja innustamist ning võimaldavad tuua välja lapse tugevad ja nõrgad küljed. Toodi välja, kuidas mänguoskustes ilmnevad realselt lapse sotsiaalsed ja tunnetuslikud oskused, mis toetavad mängu arengut ja samas kujunevad kindlateks võimeteks nimelt mängimise käigus, samuti arenevad mängusituatsioonides ka lapse enesekohased oskused.

Suureks plussiks märkisid 32%, õpetajatest *rõõmu pakkuva* ja *pingevaba* tegevuse võimalus laste jaoks, et mänguliste tegevuste kaudu ei teki lapsel hirmu kooli ja sõna “katsete” eest, kõik toimub loomulikult ja rõõmuga, samuti lahendab laps ülesandeid ilma pingeta ning ei teki võrdlusmomenti teistega. Välja toodi ka see, et tänu mängule, avab laps oma tundeid ning teadmisi palju paremini. Tal on huvitav ja seejuures on ka õpetajal tore.

Lisaks on positiivne see, et saab iga koolieelikuga *individuaalselt* tegeleda, mida märgiti 10% vastanud õpetaja poolt. Õpetajad leiavad, et mängud ja mängulised tegevused annavad palju rohkem kui testid või tabelid, sest läbi mängu on võimalik saada reaalsed teadmised lapse kohta- kuidas ta tööülesannetest aru saab, tähele paneb ja keskendub. Kuid seejuures peavad olema mängud ja mängulised tegevused reeglitega põhjendatud.

Kitsaskohad

Seejärel küsiti õpetajatelt, missuguseid **kitsaskohti** nad mängude ja mänguliste tegevuste puhul koolivalmiduse hindamisel esile toovad. Antud küsimusele vastas 31 õpetajat–Enim ehk 29% anti ühtseks vastuseks, et *mängulistel tegevustel pole puuduseid*. Samas peeti suureks miinuseks *ressursside* aja ja ruumi puudust 39%, mille tagajärjel võib lastel tekkida tähelepanu/keskendumise raskused või tulemuste mõjutamine, kui lapsed kuulevad ja näevad, mida teised lapsed õpetajale hindamise ajal vastavad, et lastel *ei tekiks üksteise matkimist ja kopeerimist* tuleks mängu läbi viia individuaalselt või väikestes gruppides, mis tähendab õpetaja jaoks veelgi lisatööd. Samuti toodi kitsaskohana välja (6%), et loodud mängud või mängulised tegevused ei pruugi sobida erivajadustega, sh keskendumisraskustega lastele, mille tagajärjel hajub laste tähelepanu.

Teised õpetajad (10%) tõid välja, et viimastel aastatel on lasteaiast väga palju puudumisi ja töökorralduse muudatusi seoses *koroonaviirusega* ja seetõttu on väga keeruline

olnud mängude läbiviimine ja ettevalmistamine. Lisati, et sellisel juhul tuleb anda mängulistest tegevustest lapsele konkreetsemad ülesanded. Seejuures nentis üks õpetaja (3%), et lisaks lasteaia keskkonnas olemasolevatele ressurssidele on vaja ka hinnata, kui palju on valmis omalt poolt toetama *lapsevanemad*, sest nemad on need, kellel on peamine vastutus oma lapse tuleviku eest. Kitsaskohaks on see, et valdavalt puudub vanematel spetsiifiline ettevalmistus selle kohta, kuidas toetada lapsel kindlate oskuste kujunemist juhul, kui lapse areng ei ole ootuspärane.

Kitsaskohtadena toodi (13%) välja ka see, et alati ei piisa mängulistest tegevustest kõigi *koolivalmidusel hinnatavate aspektide* hindamiseks (õpetajad esitasid erinevaid aspekte), vaid on vaja lisaks ka last näiteks küsitleda. Kitsaskohana leiti ka see, et suuremas grupis mängides ei avaldu lapse teadmised.

Arutelu

Lasteaias on lapse põhitegevuseks mäng, mis soodustab tema arengut tervikuna (Koolieelse lasteasutuse riiklik..., 2008; Kulderknup, 2008), kuid selleks, et mõista, kas laps on valmis kooli minekuks, on oluline tema koolivalmidust hinnata. See võimaldab tuvastada, kuivõrd on laps vaimselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt valmis õppimiseks ehk minekuks üle mänguliselt tegevuselt õppimisele (High, 2008; Raudsepp-Alt, 2008). Eestis on koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas antud õpetajatele soovitus koolivalmidust hinnata kasutades lapse vaatlust (Koolieelse riiklik õppekava..., 2008), kuid kindel reguleeritus puudub.

Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada, milliseid mängu ja mängulisi tegevusi koolieelsed lasteasutused koolivalmiduse hindamisel kasutavad, millistest põhimõtetest lähtudes neid valitakse ning missugused on õpetajate hinnangud nende kasutamise kohta. Lasteaiaõpetajate ja lasteaedade juhtkonna esindajate seas läbiviidud küsitluses otsiti vastuseid kolmele uurimisküsimusele.

Esimese uurimisküsimusega sooviti teada saada, milliste põhimõtete alusel valitakse koolieelses lasteasutuses koolivalmiduse hindamiseks mängud või mängulised tegevused. Selgus, et meetodite valik on peamiselt õpetaja otsustada, kuid seejuures peetakse nõu eripedagoogiga. Põhimõtetenäidena toodi välja, et meetodiga peab olema võimalik saada ülevaade lapse arengust mängulisel moel, koolivalmidust võiks hinnata pigem kaks korda aastas. Kui seda teha vaid viimase õppeaasta alguses, siis ei pruugi see anda õigeid tulemusi ajaks, mil peaks toimuma viimane, lõplik hindamine (Stein jt, 2018). Lisaks peavad mängud olema individuaalsust arvestavad, eakohased, kohandatavad, annaksid lapse oskustest ülevaate ning eeldatavad arengutulemused. Sama leiavad Kikas (2008), Uudelt ja Rikson (2010), kelle kohaselt on mäng arendav ning annab lapse arengu kohta teavet juhul, kui õpetaja loob selleks sobivad tingimused.

Teise uurimisküsimusega otsiti vastust küsimusele, missuguseid mängu ja mängulisi tegevusi kasutatakse lasteaedades koolivalmiduse hindamisel. Selgus, et sel eesmärgil kasutatakse enim lapse mängu vaatlust. Sama selgus ka Jürimäe (2003) ja Ansi (2014) läbiviidud uuringutest ning seda soovitakse ka Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). Lisaks kasutatakse mängu “Mina oskan juba” (Kirbits jt, 2016), “Arengu jälgimise mäng” ja “Lasteaiast kooli” (Gyarmati, 2020). Näiteks Tallinna lasteaia Piksejänku kodulehel on välja toodud, et seal kasutatakse “Arengu jälgimise mängu” koolivalmiduse arengu analüüsimisel. Seejuures selgus, et peaaegu kõik õpetajatest kasutavad mängu ja mänguliste tegevuste kõrval ka muid hindamismeetodeid, näiteks joonistamise testi, mis

selgus ka Jürimäe (2003), Musta (2014) ning Steini jt (2018) läbiviidud uuringutest. Lisaks kasutavad käesolevas uuringus osalenud õpetajad enda sõnul ka Strebeleva testi, nagu on leitud ka varasemates uuringutes (nt Ansi, 2017; Must, 2014; Varik, 2016;), vaatluse erinevaid meetodeid (nt Ansi, 2017; Ennok jt, 2013, Gökce, 2020; Häidkind jt, 2013), lapsega vestlemist, arenguvestlust lapsevanemaga (Gyarmati, 2020; Peterson, 2011), arengumapi analüüsi (Kähär, 2021), koostööd erinevate osapooltega (High, 2008) ning üldoskuste arengu kaarti (Peterson, 2011, Stein jt, 2018). Õpetajate küsitlusest selgus, et nemad kasutavad muudest meetoditest sarnaselt lasteasutuse esindajate öeldule teste, vestluseid ning vaatluseid.

Õpetajate vastustest tuli ka välja, milliseid lapse arengu aspekte nad hindavad lapse mängude või mänguliste tegevuste kaudu. Selgus, et õpetajad hindavad kõiki arengu aspekte vastavalt Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) väljatoodule: sotsiaalset-, emotsionaalset-, moraalset- ning füüsilist arengut. Lisaks tõid nad välja ka empaatiavõime, väärtused, oskuste arengu, akadeemilised oskused, kõne arengu, loovuse, oskuse küsida, ettepanekuid teha ja kaasa mõelda. See on positiivne, sest vastavalt Koolieelse lasteasutuse seadusele (1999) peab lasteaed koostöös lapsevanematega soodustama lapse arengut kõikides valdkondades. Seega on oluline, et antud aspekte ka hinnatakse koolivalmiduseks (Raudsepp-Alt, 2008).

Kolmanda uurimisküsimusega taheti teada saada, missuguseid kitsaskohti ja tugevusi õpetajad mängude või mänguliste tegevuste puhul esile toovad. Tugevustena tõid, et mängud ja mängulised tegevused koolivalmiduse hindamisel kasutades võimaldavad hinnata laste erinevaid aspekte: koostööoskus, ettevõtlikkus, hoolivus, sotsiaalsed oskused, emotsioonidega toimetulek, kõlbelised oskused, kuulamisoskus ning püsivus, sama on leidnud Stein jt (2018) ning Peterson (2011). Õpetajate arvates on mängude kaudu võimalik efektiivselt määrata lapse arengutaset ning kõrvutada seda eelnevate tulemustega. Samuti võimaldab see mõista, milles vajab laps toetust ning seda on võimalik teha loomulikus keskkonnas, kus laps ei karda eksida.

Kitsaskohtadena toodi välja, et mängud peavad olema hästi läbimõeldud, sest vastasel juhul hajub lapse tähelepanu, samuti lapsevanemate toetuse puudumine, ajalimiit, lisatöö õpetajale, piisava ruumi puudus ning asjaolu, et seda ei saa läbi viia suures grupis. Ühtlasi leiti, et kõiki aspekte ei saa vaid läbi mängu hinnata, see ei sobi erivajadustega lastele, mängu ajal on õpetajal keeruline märkmeid teha ning üksteise kopeerimine ja matkimine ei pruugi anda õiget teavet lapse tegeliku olukorra kohta. Sellega seoses leidis ka Ansi (2017) oma uuringu tulemusena, et lapse koolivalmiduse hindamiseks ei saa kasutada

vaid üht hindamisvahendit, sest see ei pruugi anda õigeid tulemusi. Selleks tuleb kasutada mitut erinevat hindamisvahendit, millest üks võiks olla mäng või mänguline tegevus ning teine mõni muu meetod, näiteks test või vaatlus.

Soovitused edaspidiseks uurimusteks ja töö piirangud

Kuigi uuringus olid esindatud peaaegu kõik Eesti maakonnad, siis töö piiranguna võib esile tuua väikese valimi, mis tähendab seda, et tulemusi ei saa kogu Eestile üldistada. On võimalik oletada, et suurema valimi puhul oleksid tulemused teised. Ära saab märkida veel pilootuuringu puudumise, mis oleks uurimistöö usaldusväärsust suurendanud. Keeruline oli leida varasemaid uuringuid antud teemal.

Edaspidi võiks läbi viia samateemalise uuringu, kuid kaasates uuringusse rohkem õpetajaid ja lasteaedade juhtkonna esindajad, et tulemusi oleks võimalik üldistada. Tulemuste saamisel võiks koostada lasteaedadele ettepanekud või juhismaterjal selle kohta, missuguseid mängu või mängulisi meetodeid on võimalik koolivalmiduse hindamiseks kasutada.

Töö praktiline väärtus

Koolivalmiduse hindamise meetodi uuring viidi läbi keskendudes piiritletud kriteeriumitele nagu mäng ja mänguline tegevus, millele sarnast uurimust töö autor varasemast ei leidnud, mis annab võimaluse edaspidi teemast huvitatule leida informatsiooni või uuringu tulemusi kasutades võrdlusteks ja uuringu täiustamiseks.

Samuti võisid uuringus osalejad leida enda jaoks uut materjali, mida edaspidi koolivalmiduse hindamisel kasutada, kuna ankeedis oli välja toodud erinevad mängukogumikud ja on võimalus, et kõikide materjalidega polnud küsitletavad kursis.

Tänuõnad

Olen tänulik kõigile koolieelsete lasteasutuste juhtkonna esindajatele, kes vastasid minu poolt saadetud küsitlusele ning edastasid minu palve oma asutuse õpetajatele või jagasid minuga nende kontakte ja toetasid seeläbi minu lõputöö valmimist. Suurim tänu kuulub Merle Taimalule, kes andis nõusoleku minu lõputöö juhendamiseks ning uskus ja toetas mind antud töö valmimisel. Ma tänan oma kolleege ning juhtkonda mõistmise ja vastutulelikkuse eest. Aitäh ka mu lastele toetuse ja kannatlikkuse eest kogu töö valmimise perioodil.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Airi Päll

/digitaalselt allkirjastatud/

23.05.2022

Kasutatud kirjandus

- Ahokas, E. & Hakala, M. (2020). *Esiopetuksen opettajien ja luokanopettajien näkemyksiä kouluun siirtymästä ja lapsen kouluvalmiudesta*. Jyväskylän yliopisto.
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/68996/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-202005153218.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Ansi, K. (2017). *6-7 aastaste laste koolivalmidus kolme koolivalmiduse hindamise vahendi põhjal*. Publitseerimata magistr töö. Tartu Ülikool.
- Ansi, K. (2014). *Koolieelsetes lasteasutustes kasutatavad koolivalmiduse hindamise meetodid ning nende tugevused ja puudused õpetajate hinnangul*. Publitseerimata balaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Ennok, K., Häidkind, P., Palts, K., Pillmann, J., Peterson, T., & Villems, K. (2013). *Lapse arengu hindamise ja toetamise juhendmaterjal koolieelsetele lasteasutustele*.
www.hm.ee/index.php?popup=download&id=12156.
- European Commission/EACEA/Eurydice. (2017). *Compulsory Education in Europe – 2017/18*. Eurydice Facts and Figures. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Gökce, K. (2019). Gyermekeknevelés Tudományos Folyóirat. *Observing young children's play: a brief review*. 7(2–3), 20–27. <https://doi.org/10.31074/2019232027>
- Gyarmati, K. (2020). *Lasteaiast kooli. Lõbus ja aktiivne arengu jälgimise mäng koolieelikutele*. Atlex OÜ ja autor
- Haridus- ja Teadusministeerium. (s.a.). *Koolivalmidus*. <https://www.hm.ee/et/tegevused/alus-pohi-ja-keskharidus/alusharidus>.
- High, P. (2008, mai). Pediatrics. *School Readiness*. 2008;121:e1008. doi:10.1542/peds.2008-0079
- Jürimäe, M. (2003). *6-7aastaste laste koolivalmiduse pilootuuringu 1. osa tulemuste analüüs*.
http://www.curriculum.ut.ee/sites/default/files/www_ut/aruanne_koolivalmidus_i_osa_i_etapp.pdf.
- Kikas, E. (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. TÜ Kirjastus.
- Kirbits, K., Rebane, J., & Varik, R. (2016). *Mina oskan juba. Arengu jälgimise mäng*. Koolibri.
- Korkodilos, M. (2015). Improving school readiness Creating a better start for London. *Public Health England*. England: PHE publications.

- Kons, A. (2002). *Tea ja toimetä. Nõuandeid. Õpetajalt õpetajale koolivalmiduses*. AS Kirjastus Ilo.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). *Riigi Teataja I 2008*, 23, 152.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/12970917>.
- Koolieelse lasteasutuse seadus (1999). *Riigi Teataja I 1999*, 27, 387.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13343125>.
- Kulderknup, E. (Toim). (2009). *Üldoskuste areng koolieelses eas*. Kirjastus Stuudium.
- Kulderknup, E., & Neare, V. (1999). *Laps on peagi koolilaps*. Aura trükk.
- Kuusvere, S. (2011, 29. apr). Koolivalmiduse kaart- kelle huvides? *Õpetajate Leht*, lk 12.
- Kähär, A. (2021). *Koolivalmiduse hindamise meetodid, vahendid ja tõendus põhised lasteaiasõpetajate ja õppealajuhatajate hinnangul*. Publitseerimata magistr töö. Tartu Ülikool.
- Lagedi kool. (2019). *Õppekava. Lagedi Kooli lasteaed*. <https://lasteaiad.rae.ee/wp-content/uploads/2019/07/Lagedi-Lasteaia-%C3%95ppekava-2019.pdf>
- Linnilä, M.-L. (2006). *Kouluvalmiudesta koulun valmiuteen. Poikeuksellinen koulunaloitus koulumenestyksen, viranomaislausuntojen ja perheiden kokemusten valossa*. Jyväskylä Yliopisto.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13400/9513926672.pdf?sequence=1>
- Must, T. (2014). *Laste arengu hindamine nelja Lõuna-Eesti maakonna lasteaias näitel*. Publitseerimata magistr töö. Tartu Ülikool.
- Neare, V. (1998). Koolivalmiduse aspektid. Alushariduse õppekava. – *Lapsest saab koolilaps* (lk 5-7). AS Pakett.
- Niiko, A. & Ugaste, A. (2012). Conceptions of Finnish and Estonian Pre-school Teachers' Goals in Their Pedagogical Work. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 56 (5), 481-495.
- Peterson, T. (2011, 15. apr). Koolivalmiduskaardi koostamine. *Õpetajate Leht*, lk 16.
- Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (2010). *Riigi Teataja I 2010*, 41, 240.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13332410>
- Raudsepp-Alt, U. (2008). *Koolikohustuse lävel*. Kirjastus Ilo.
- Stein, K., Veisson, M., Õun, T., & Tammemäe, T. (2018). Estonian preschool teachers' views on supporting children's school readiness, *Education 3-13*, 47(3), 1-13, DOI: 10.1080/03004279.2018.1539113

Strebeleva, J. (2010). *Laste arendamine ja õpetamine didaktiliste mängude abil.*

Eripedagoogi käsiraamat.

<http://www.hev.edu.ee/get/591/Strebeleva+Laste+arendamine.pdf>

Uudelt, K., & Rikson, K. (2010, 20.november). Koolivalmidus. *Lasteaed.*

<https://www.lasteaed.net/2010/11/20/koolivalmidus/>.

Lisa 1. Ankeet õppealajuhatajale/direktorile

Lugupeetud lasteaia esindaja!

Olen Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava üliõpilane Airi Päll. Pöördun teie poole palvega vastata allpoololevale küsimustikule. Käesolev küsimustik on koostatud Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja eriala bakalaureusetöö raames. Küsimustiku eesmärgiks on uurida, milliseid mängu- ja mängulisi tegevusi koolieelsed lasteasutused koolivalmiduse hindamiseks kasutavad, millistest põhimõtetest lähtudes neid valitakse ning missugused on õpetajate hinnangud nende kasutamise kohta.

Küsimustik koosneb kahest ankeedist, ühe saadan koolieelse lasteasutuse õppealajuhatajale ja teise ankeedi sama asutuse õpetajatele, kus küsin hinnanguid koolivalmiduse hindamisel kasutatavate mänguliste vahendite omaduste ja tegevuste iseloomu kohta.

Õiged ega valesid vastuseid ei ole, palun vastake nii nagu Teile sobivam tundub. Ankeet on anonüümne, Teie nime ei küsita ja Teie vastuseid ei näe keegi peale uurija ning neid ei seostata kusagil Teie isikuga ega lasteaia.

Palun valige teile sobivad vastusvariandid või kirjutage selleks ettenähtud punktiirile vastus.

Küsimuste korral võtke ühendust:

e-posti teel airip7@gmail.com või telefonitsi +372 517 0040

Lugupidamisega

Airi Päll

Tartu Ülikooli üliõpilane (koolieelse lasteasutuse õpetaja)

KOOLIVALMIDUSE HINDAMISMEETODITE VALIMINE

1. Kes otsustab lapse koolivalmiduse hindamise korralduse üle (aeg, meetodid) Teie lasteaias?

- a) Pedagoogiline nõukogu
- b) Õpetaja valib ise
- c) Õppealajuhataja
- d) See on lasteaia õppekavas kirjas
- e) Muu

.....

2. Milliste põhimõtete alusel valitakse teie asutuses koolivalmiduse hindamisel kasutatavad mängud ja mängulised tegevused?

.....
.....
.....

3. Kas kasutate koolivalmiduse hindamisel lisaks mänguliste võimalustele ka muid hindamismeetodeid?

- a) Jah
- b) Ei

4. Kui vastasite eelnevale küsimusele jaatavalt, siis palun täpsustage milliseid meetodeid?

.....
.....
.....

Tänan vastamise eest!

Lisa 2. Küsimustik lasteaia õpetajale

Lugupeetud lasteaiaõpetaja!

Olen Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava üliõpilane Airi Päll. Pöördun teie poole palvega vastata allpoololevale küsimustikule. See on koostatud Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja eriala bakalaureusetöö raames, mille eesmärgiks on anda ülevaade sellest, milliseid mängu- ja mängulisi tegevusi koolieelsed lasteasutused koolivalmiduse hindamiseks kasutavad, kuidas neid valivad ja missugused on õpetajate hinnangud nende kohta. Küsimustikku täites saate Te mõelda koolivalmiduse hindamisel kasutatavate mänguliste vahendite ja tegevuste peale nii oma lasteaias kui ka üldisemalt. Õigeid ega valesid vastuseid ei ole, palun vastake nii nagu Teile sobivam tundub. Ankeet on anonüümne, Teie nime ei küsita, Teie vastuseid ei näe keegi peale uurija ja neid ei seostata kusagil Teie isiku või lasteaiaga.

Palun valige teile sobivad vastusvariandid või kirjutage selleks ettenähtud punktiirile vastus.

Küsimuste korral võtke ühendust:

e-posti teel airip7@gmail.com või telefonil +372 517 0040

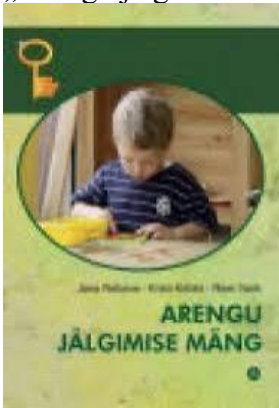

Lugupidamisega

Airi Päll

KOOLIVALMIDUSE HINDAMISE MÄNGUD JA MÄNGULISED TEGEVUSED

1. Milliseid mängulisi tegevusi kasutatakse Teie rühmas laste koolivalmiduse hindamiseks? Märkige kõik sobivad variandid.

	Mängu vaatlus
	„Arengu jälgimise mäng“
	Arengu jälgimise mäng „Mina oskan juba“
	Mäng „Lasteaiast kooli“
	Muu (palun kirjutada)

2. Kas Teie rühmas hinnatakse koolivalmidus mitme meetodi põhjal, lisaks mängulisele tegevusele? Kui jah, siis milliste?

.....
.....

3. Milliseid allpool nimetatud lapse arenguaspekte hindate lastel mängude ja/või mänguliste tegevuste kaudu? Märkige kõik sobivad vastused.

	Sotsiaalne areng
	Vaimne areng
	Füüsiline areng
	Emotsionaalne areng
	Kõlbeline/moraalne areng
	Muu

4. Mitu korda aastas hinnatakse Teie lasteaias lapse koolivalmidust enne kooli?

	üks kord
	kaks korda
	muu

5. Missuguseid tugevusi ja plusse toote mängude või mänguliste tegevuste puhul koolivalmiduse hindamisel esile?

.....
.....

6. Missuguseid kitsaskohti ja miinuseid toote mängude või mänguliste tegevuste puhul koolivalmiduse hindamisel esile?

.....
.....

ANDMED LASTEAIA JA VASTAJA KOHTA

7. Kas lasteaiarühmas kasutatakse kindlat/spetsiifilist pedagoogilist lähenemist (Hea Algus, Waldorf, Montessori, projektõpe jne)?

.....
.....

8. Teie vanus (number täisaastates)

.....

9. Teie sugu

	naine
	mees

10. Tööstaaž lasteaiaõpetajana (number täisaastates)

.....

11. Teie haridustase

	Keskharidus
	Pedagoogiline keskeri
	Pedagoogiline kõrgharidus
	Muu kõrgharidus

12. Millises maakonnas te töötate?

	Harjumaa
	Hiiumaa
	Ida-Virumaa
	Jõgevamaa
	Järvamaa
	Läänemaa
	Lääne-Virumaa
	Pärnumaa
	Põlvamaa
	Raplamaa
	Saaremaa
	Tartumaa
	Valgamaa
	Viljandimaa
	Võrumaa

Täna vastamise eest!

Lisa 3. Kiri koolieelse lasteasutuse õppealajuhatajale/direktorile

Lugupeetud (*esindaja nimi*)

Olen Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava üliõpilane Airi Päll. Pöördun teie poole palvega vastata allpool olevale küsimustikule. Küsimustiku eesmärgiks on uurida, milliseid mängu ja mängulisi tegevusi koolieelsed lasteasutused koolivalmiduse hindamiseks kasutavad ja kuidas neid valitakse.

Ühe küsimustiku saadan koolieelse lasteasutuse õppealajuhatajale/direktorile ja teise ankeedi sama asutuse õpetajatele.

Seoses õpetajate küsimustikuga on mul palve. Kas Te leiate võimaluse oma asutuse õpetajatele selle edastada või teen seda meeleldi ka ise, kuid sel juhul oleks mul vaja nende õpetajate kontakte, kellele Teie arvates võiksin küsimustiku saata. Õpetajad peaksid omama kogemusi seoses koolivalmiduse hindamisega.

Palun vastake küsimustikule hiljemalt 04.märtsiks 2022a.

Suur tänu juba ette!

Lasteaia juhtkonna esindaja küsimustik:

<https://forms.gle/vd5fnLskfMvABSwwq9>

Lasteaia õpetaja küsimustik:

<https://forms.gle/cNJ6RZrRmnmdvfze9>

Küsimuste korral palun võtke ühendust:

e-posti teel airip7@gmail.com või telefonitsi +372 517 0040

Lugupidamisega

Airi Päll

Tartu Ülikooli üliõpilane (koolieelse lasteasutuse õpetaja)

Lisa 4. Õpetajatele suunatud ankeedi vastajate maakondade vaheline jaotus

Tabel 2. Vastanud õpetajate maakondade vaheline jaotus

Elukoht	N	%
Jõgevamaa	5	14
Järvamaa	2	6
Harjumaa	3	9
Lääne-Virumaa	3	9
Pärnumaa	3	6
Ida-Virumaa	3	9
Saaremaa	3	9
Läänemaa	4	11
Põlvamaa	1	3
Valgamaa	3	9
Viljandimaa	5	14
Võrumaa	1	3

Märkus: N – vastanute arv, % – vastanute protsent.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, **Airi Päll**,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose
**„Koolivalmiduse hindamisel kasutatavad mängud ja mängulised tegevused koolieelsetes
lasteasutustes ning nende valiku põhimõtted, tugevused ja kitsaskohad“**,

Mille juhendaja on **Merle Taimalu**,

Reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni
autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks
Tartu Ülikooli veebikeskkonna sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i
litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja
üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni
autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega
isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Airi Päll

23.05.2022